

10km

Kunstroute en historische wandeling in IJsselmuiden

Data en tijden

5 en 19 juni

14.00 – 17.00 uur

Drie wandelroutes

De drie wandelroutes leiden langs een aantal beeldbepalende en historisch belangrijke gebouwen en gebieden, die bijdragen aan het ontstaan en ontwikkelen van IJsselmuiden. De routes zijn verzorgd door Gert Raap en Bertil Brink. Bronnen zijn ondermeer: J.A. Paasman 'Aan de monding van de IJssel', H. Reensers 'Kerk aan de overkant', tekampen.nl, stadsarchiefkampen.nl en meer...

Ook voor kids

In de 2km route is een speurtocht uitgezet met een leuke prijs! Doe je mee? Haal je kaartje bij Juwelier Daniëls.

Kunstroute in de etalages

De coronaveilige kunstroute is mede mogelijk gemaakt door de onderstaande IJsselmuiders ondernemers. Deze ondernemers hebben ruimte in de etalages gemaakt om de schilderijen op veilige afstand te bekijken. De schilderijen zijn gemaakt door de kunstenaars Greetje Rigterink, Leida en cursisten.

Deelnemende winkels exposeren in de etalage

Every One	Markeresplein 1	
Modemix	Markeresplein 6	
Juwelier Daniëls	Markeresplein 7	start- en informatiepunt / coffee2go
Vermeij Bakkerij	Markeresplein 8	
Schrijver Optiek	Markeresplein 9	
Brink Schoenen	Markeresplein 10	
Ekrem Barbershop	Markeresgang 2	
Kapper Prins	Markeresgang 4	
Laura's Hondenknipsalon	Markeresgang 5	
Brink Computers	Markeresgang 7	
Leegstaand	Hogehuisstraat 19	
Kapper Lorient	Hogehuisstraat 17	
Leegstaand	Hogehuisstraat 15	
Kaashuis 't Volle pond	Hogehuisstraat 13	
IJsselheem	Hogehuisstraat 11	
Bakkerij Koerkamp	Hogehuisstraat 9	
Natuurlijk Rosalie	Hogehuisstraat 7	
Cartouche Kapper	Hogehuisstraat 5	
Spijkerboer Bouwadvies	Hogehuisstraat 3	
Studio N38	Hogehuisstraat / Dorpsweg 43a	
Adem's Knipsalon	Dorpsweg / Markeresplein 26	
Carpoort bij woning	Dorpsweg 47	
Dorpskerk	Dorpsweg 53	
Boekwinkel De Pelgrim	Dorpsweg 75	
Leegstaand	Dorpsweg 60	
Every One Young Fashion	Dorpsweg 83	
Slagerij Van Ingen	Dorpsweg 85	
Mulder Tweewielers	Veenstraat 1	
Kanis Lijsten	Veenstraat 9-11	
vm Bakkerij Schrijer	Van Engelenweg 15	

GRATIS deelname

Coffee2go	14.00-17.00 uur	Markeresplein
2 kunstenaar LIVE	14.00-17.00 uur	rond het Markeresplein
Dorpswandeling:	14.30 / 16:30 uur	aanmelding en info bij Juwelier Daniëls 038-3636099

10km

Kunstroute en historische wandeling in IJsselmuiden

Wandeling door IJsselmuiden
10km

Start Markeresplein

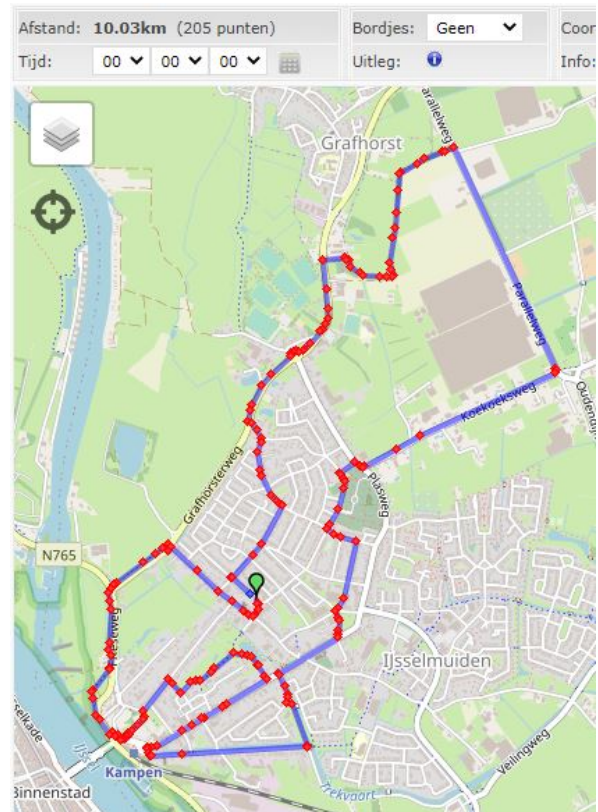
via Hogehuisstraat naar de Dorpsweg

Sla rechts af, de Dorpsweg in

De **Dorpsweg** is de oude hoofdstraat van IJsselmuiden. De Dorpsweg ligt vlak langs de oever van een tak van de IJssel, vermoedelijk de oer-IJssel, ook wel het Meer genoemd. De oer-IJssel werd rond 1340, net als vele andere delta-armen door Kampen afgedamd, om zoveel mogelijk IJsselwater langs de handelsstad te laten stromen. Ook al zijn in IJsselmuiden geen archeologische vondsten gedaan, het is wel aannemelijk dat, zoals elders in de regio, vóór het jaar 1000 mensen op deze rivierduinen gewoond hebben.

Het oudste deel van de **Dorpskerk** met toren stamt uit de 12^e eeuw, waarbij de kerk romaans, in tufsteen en eenbeukig is gebouwd. In de 14^e eeuw werd de kerk verlengd met het aangebouwde gotische koor. De kerk onderging meerdere verbouwingen en reparaties, mede door bliksemvloed. Dit legde de armlastigheid van de IJsselmuiden kerkgemeenschap weer, aangezien deze in 1626 beroep moest doen op subsidie van het Ridderschap en Steden van Overijssel.

Op de hoek van Dorpsweg 54 stond het **Hooge Huys**. Het Hooge Huys werd mogelijk rond 1100 gebouwd door de heren Van IJsselmuiden als versterkte ridderburch nabij de monding van de IJssel. Vanaf 1664 staat het Hooge Huys te boek als havezathe, een versterkte boerenveste.

Steek aan het eind de weg over, sla links af, de Grafhorsterweg op (fiets/voetpad)

Deze **rivierdijk** begint in Wilsum en eindigt in Grafhorst. De dijk werd in 1340 door Kampen aangelegd om de waterstroom langs de stad te beïnvloeden. Er werden zelfs koggeschepen tot zinken gebracht om aftakkingen af te dammen.

Tot de aanleg van de weg tussen Kampen en Ramspol in 1940 was het Kampereiland alleen met **veerdiensten** te bereiken. De veerdienst tussen de Grafhorsterweg en Seveningen werd door de stad Kampen onderhouden. Het was de tweede veerverbinding naast de rechtstreekse veerpont tussen de Veerweg in Kampen en Seveningen. Vlak bij de veerpont lagen een tweetal **kalkovens** en een **steenfabriek**.

Volg de hoofdweg, links af, de Frieseweg op (fiets/voetpad)

Reeds op de plattegrond uit 1581 zijn de bleekvelden rondom Kampen te zien, waarbij de **bleekvelden** in IJsselmuiden opvallen. De locatie rondom de Blekerijweg was dan ook ideaal, vanwege de nabijheid van schoon IJsselwater, melk voor de zuurbaden en turf om mee te stoken. De in 1826 gebouwde 'nieuwe blekerij' van familie Van der Kamp aan de Frieseweg 3 werd in 1980 verplaatst naar het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen.

Volg de hoofdweg, Van Diggelenkade

Volg de hoofdweg, Spookkade

Bij de aanleg van het Kamperlijntje, werd het goederenspoor naar de **spookkade** en naast gelegen **spoorsteiger** doorgetrokken. De hoop was dat zeeschepen Kampen als zeehaven zouden aandoen. De dubbeldeks spoorsteiger met hijskraan moest al in 1873 groots onderhouden worden, maar werd door het twijfelachtige herstel afgekeurd. Bovendien bleek Harlingen een goedkopere aanvoerhaven, door de hoge vervoerskosten op het Kamperlijntje. De spoorsteiger werd onvoldoende gebruikt en uiteindelijk in 1950 afgebroken.

Sla bij de stoplichten links af, het Stationsplein op

Het **Bolwerk** was een verdedigingswerk met stadsgracht dat de stadsbrug van Kampen moest beschermen. Het bolwerk was parkachtig aangelegd met de Nieuwe Stadsherberg, later de 'Buitensocieteit' als cultureel middelpunt.

In 1865 boude de Nederlandsche Centraal Spoorweg Maatschappij het **Kamper station** dat een rechtstreekse verbinding had met de stad Utrecht. Voor een korte periode heette dit station 'Kampen Noord' om verwarring met station 'Kampen Zuid', dat tegenover het huidige verzorgingshuis Myosstis lag, te voorkomen.

Waar nu het busstation is, lag het **Kikkergat** en waar het perron ligt, lag een sluis dat het Kikkergat met de IJssel verbond. Via dit Kikkergat konden de turfschepen via de Trekvaart naar het Meer of verder het achterland in, naar Zwolle.

Neem het fietspad vanaf het eerste parkeerterrein, naar de Baan

Ga rechtdoor, de Baan in

De **Baan** is de eerste rechtstreekse verbindingsweg vanaf Kampen naar IJsselmuiden (het Hooge Huys). Hier bevonden zich vele tuinderijen. Door het afvalwater van de -nabij gelegen- blekerijen / wasserijen ondervonden de tuinders ernstige hinder, dat pas in 1928 werd opgelost, nadat de laatste wasserij op het riool aangesloten was.

Sla ter hoogte van huisnummer 15a rechts af, het voetpad op

Sla links af, de Hobbemastraat in

In 1905 vond de eerste veiling van IJsselmuiden plaats in wat nu de Hobbemastraat is. Voorheen moesten de boeren hun waar zelf met de kar in Kampen aan de man brengen. Omdat het lidmaatschap van de Vereenigde Tuinbouwers ook voor niet tuinders opengesteld was, leidde dat na oplopende spanningen in 1917 tot een splitsing, waardoor er tot 1929 sprake was van twee veilinggebouwen in IJsselmuiden.

Ga rechtdoor het voetpad op (tevens langs de kinderboerderij)

Het **Zoddepark** is een open ruimte tussen de Baan en Burg. Van Engelenweg, waar destijds tuinders en ambachten gevestigd waren. Één van de ambachten was dat van de touwslager, die touwen voor het zwaardere hijswerk vervaardigde.

Sla voor de vijver rechtsaf het voetpad op [touwslagerslaantje]

Ga rechtdoor tussen bebouwing naar Van Engelenweg

Begin 1900 wordt bij de touwbaan aan de Van Engelenweg een groente-conservenfabriek gestart, dat onder de naam '**De Faam**' bekendheid verwierf. De in 1908 gebouwde schoorsteen van 18m hoogte werd na de sluiting naar het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem overgebracht, waar het de zuivelfabriek 'Freya' completeerde.

Sla rechts af, de Van Engelenweg in

Voor de **Nieuwe Weg**, nu Van Engelenweg, liet burgemeester Van Santen uit Kampen rond 1659 de Sonnenbergh en Zandberg op eigen kosten ten dele afgraven. De burgemeester had vele bezittingen in IJsselmuiden en maakte van de Nieuwe Weg een aangename laan met parken. Het werd een mooi wandelgebied voor de rijke Kampenaren, die hier buitenplaatsen en landgoederen bezaten. De laan werd een verharde verbindingsweg tussen de Kamper stadsbrug en de Zandberg, om vervolgens als grindweg naar Genemuiden verder te gaan.

Aan de overzijde, waar nu de **Veilingborgh** staat, stond de veiling van IJsselmuiden....

Villa Stadwijk op nr XX werd reeds vóór 1880 in chalet-stijl gebouwd en was in eigendom van de veehouder Nentjes van het Kampereiland. Na menig eigenaar(s) en dito verbouwingen deed de villa van 1941 tot 1974 dienst als gemeentehuis voor IJsselmuiden.

Sla links af, de Trekvaart in

Waar nu, links van het station, de trap naar het perron is, lag een sluis dat het **Kikkergat** met de IJssel verbindt. Via dit Kikkergat vervolgden de turfschepen hun weg, onder de brug door naar de Trekvaart. Het Kikkergat lag waar nu het busstation is.

De **Trekvaart** werd vanaf 1662 met aanliggend jaagpad naar Zwolle aangelegd, waarbij ook Hasselt en Genemuiden bereikt konden worden. Café Diepenveen, dat aan het begin van de Trekvaart gesitueerd was, werd de uitvalsbasis voor vervoer per trekschuit en diligences.

Waar de gegraven trekvaart in de oude rivier uitkomt was een hoge houten brug, ook '**hoge vonder**' genoemd. Langs het trekpad (tragel) werden de hooi-, turf- of passagiersschuit met een lang touw voorgetrokken. Op de hoek waar de Trekvaart in het Meer uitmondt stond een rolpaal, waar het touw omheen geslagen werd om te voorkomen dat de schuit in de oever werd getrokken.

Sla links af brugje voetpad

Aan de rechterzijde ligt het **Meer**

Rechtdoor Boogaard

Op de hoek **Meerbrug**

Sla aan de overzijde rechts af, de Van Engelenweg in

Sla links af naar het theehuis en vervolg over het parallel gelegen parkpad

Het **theehuis**, waar nu de praktijk voor natuurgeneeskundige, gevestigd is, behoorde tot het buitenverblijf de Meerburg. Hier is de gevelsteen waar we verderop op terug komen.

De nabij gelegen monumentale **zuil** is afkomstig van het karthuizerklooster op de Sonnenberg, waar de zusters van Milla uit Kampen reeds in 1429 het Sint Catharinahuis stichtten. De zusters verplaatsen zich echter rond 1435 naar Brabant en Kampen. Na korte afwezigheid van geestelijk leven, werd in 1485 het klooster **Mons Solis** met een eigen kerk en begraafplaats door de Karthuizer broeders in gebruik genomen. Het bleek lastig om voldoende kloosterlingen en financieën bijeen te krijgen. Één van de kloosterlingen had eerder een visioen gehad, waardoor hij wilde dat er tweemaal zo diep als gewoonlijk begraven zou worden. Het bleek een juiste ingeving, want na de verwoesting van het klooster in 1580 tijdens de reformatie, werd het klooster gesloopt en gebruikt in de Kamper verdedigingswerken. De graven op Sonnenberg werden vier eeuwen later gevonden bij afgravingen, waarna ze een laatste rustplaats kregen op de R.K. begraafplaats in IJsselmuiden.

*Indien je 50 meter de Dorpsweg in loopt, vind je daar het buitenverblijf **De Meerburg** (links) dat is ontstaan door het samenvoegen van twee of meer 'spikers' rond 1675. Spikers waren vóór het jaar 1550 opslagplaatsen van boeren om daarna steeds vaker als buitenplaats te fungeren. Vooral de rijke Kampenaren kochten deze spikers, omdat er aan de Kamper zijde geen hooggelegen droge buitenplaatsen in te richten waren. Voor 1803 heette het buitenverblijf ondermeer 'Hovenlust' naar de eigenaar prof. J.D. Hoven, hoogleraar aan de universiteit in het Duitse Lingen en later als docent aan de Latijnse School in Kampen. In 1884 geeft de Kamper sigarenfabrikant J.H. Van der Hulst het gebouw het huidige aanzien met gedenksteen bij de koepel. De tuin krijgt een parkachtig aanzien, waarbij de bruine beuk ook aangeplant werd. In 1889 wordt het De Meerburg opgedeeld in vier percelen, waarna het gebouw voor diverse doeleinden gebruikt werd, zoals sigarenfabriek en weverij met aangebouwde fabriekshallen en schoorstenen. Sinds 1969 is De Meerburg in eigendom van Philadelphia Gehandicaptenzorg.*

Ga rechtdoor, de Van Engelenweg in

Aan de overzijde van de vijfsprong is café **De Kruisweg** gelegen, welke in 1849 gestart was en reeds in 1855 ten overstaan van mr. F.L. Rambonnet verkocht werd in de Dom van Keulen. De in volle nering zijnde herberg had twee zalen met keuken en kelders, een woning, tuin, plein én waterpomp. De Duitse veenarbeider Heinrich J. Sall trouwde een IJsselmuidse meisje en begon hier een café met bakkerij en kruidenierswinkel.

De huidige **R.K. Kerk** (R.K. Parochie van Onze lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangen) stamt uit 1919, nadat op dezelfde plaats in 1860 de eerste R.K. Kerk van IJsselmuiden in gebruik genomen werd. Voordien was Rooms Katholiek IJsselmuiden op Kampen aangewezen, zoals dat vandaag de dag ook weer is. Het perceel werd in 1859 van het Kamper Stadsziekenhuis aangekocht, dat in de loop van de tijd veel grondgebied in IJsselmuiden verworven had.

10km

Kunstroute en historische wandeling in IJsselmuiden

Sla links af, de Dijkgraafstraat in

Op de hoek naar de Blexterstraat staan de laatste bomen op een lichte verhoging, welke tot de **Zandberg** behoorden. De Zandberg was een brede bosrijke rivierduin, die door Kampen als exercitieterrein en schietbaan diende.

Ook de verderop gelegen **Zandberg** was in eigendom van Kampen en diende vanaf de negentiende eeuw als exercitieterrein en begraafplaats voor Kampen, dat geen droge grond buiten de stadspoorten kon vinden. Dagelijks trokken zowel militairen als begrafenisstoeten over deze lange laan. En 's zondags was de bomenrijke laan het uitje voor de wandelende Kampenaar.

Ga recht door, de Zandbergstraat in

Sla links af, de Visserweg in

Sla rechts af, de Rondeweg in

Op grond van de Nieuwe Begraafwet heeft Kampen in 1828 een deel van de Zandberg ingericht als **begraafplaats** voor Kampen. Kampen week uit naar deze locatie, omdat aan de Kamper zijde van de IJssel geen geschikte (hoger gelegen) grond te vinden was. Vanaf 1889 wordt hier ook de R.K. begraafplaats in gebruik genomen.

Aan de linkerkant ligt de Kamper **Joodse begraafplaats** met 250 grafstenen. Kampen kende in de 13^e eeuw al een Joodse gemeenschap, maar vanaf 1764 had de gemeenschap een eigen begraafplaats buiten de Venepoort. De Joodse begraafplaats in IJsselmuiden werd in 1829 aangelegd en in 1947 werden de laatste graven vanuit Kampen naar deze locatie overgebracht.

Sla rechts af, het voetpad in na begraafplaats

Sla rechts af, de Plasweg in

Sla links af, de Koekkoeksweg in

Sla links af, de Parallelweg in

De **Mastenbroekerpolder** geldt als één van de oudste polders van Nederland. In 1363 ruilde de stad Kampen zijn rechten op gronden in het moerasbosgebied 'Mastenbroek' met Jan van Arkel, de bisschop van Utrecht voor het Kampereiland met het recht op aanwas in de IJsselmonding. De polder werd vanaf 1364 drooggelegd en ontgonnen in blokken die aan de moderne ruilverkaveling doet denken. In het zelfde jaar liet de bisschop de kerk in het centraal gelegen dorp Mastenbroek bouwen. In de Mastenbroekerpolder gold het verbod op turfwinning, maar in het blok '**de Koekkoek**', werd dit clandestien gedaan. Vanaf 1756 worden concessies gedaan, waardoor vervening mogelijk wordt. Dit schafte werk voor arbeiders uit Giethoorn en Wanneperveen, waar de vervening ten einde liep. Het had echter desastreuze gevolgen voor de Koekkoek, want in 1775, 1776 en 1825 verwoestten stormvloeden nagenoeg alle woningen en kostte het vele levens in de polder. Op last van Koninklijk Besluit werd de Koekkoekspolder verveend en vanaf 1909 geheel drooggelegd en nadien als tuinbouwgebied ingericht. Het bleek een hachelijke aangelegenheid. Het schilderij 'In de Kamperveenderij' portretteert schilder P.G.J. Gabriël het turfsteken in het jaar 1880 in de Koekkoek.

[foto]

Sla links af, het voetpad 'Schinkelpad' in

Sla links af, de Grafhorsterweg in

Sla na de rotonde, voor nr 29 links af, de Hoepelweg/Rondeweg in

Vervolg de Hoepelweg

Ga rechtdoor, de Visserweg in

Sla rechts af, de Holtzendestraat in

10km

Kunstroute en historische wandeling in IJsselmuiden

Ga rechtdoor, de Veenstraat in

Sla links af, de Markerestraat in naar het Markeresplein op

Einde